College van Gedeputeerde Staten
statenbrief

Aan Provinciale Staten

DATUM	5 februari 2019	REFERENTIE	Youri den Otter
ONS NUMMER	81E5EE8E	DOORKIESNUMMER	06-11591090
NUMMER PS		E-MAILADRES	Youri.den.otter@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	1	PORTEFEUILLEHOUDER	Mariette Pennarts-Pouw / Pim van den Berg

Onderwerp Statenbrief: voortgang aardwarmte (geothermie)

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding
Aanleiding
Er hebben zich enkele ontwikkelingen op het gebied van aardwarmte voorgedaan. Met deze brief geven we invulling aan de toezegging om u regelmatig over aardwarmte te informeren.

Voorgeschiedenis
Onze vorige brief dateert van 25 juni 2018. Hierin hebben wij u geïnformeerd over:
1. de wettelijke adviesrol van de provincie bij vergunningaanvragen in het kader van de Mijnbouwwet;
2. de voorgenomen opsporingsvergunningaanvraag door energiebedrijf ENGIE bij het ministerie van Economische Zaken & Klimaat (EZK) voor zowel het project LEAN (onderzoek naar aardwarmte op ca. 3 km diepte) als het project GOUD (dieper dan 4 km: ultradiepe geothermie);
3. een landelijk onderzoeksprogramma waar door middel van seismisch onderzoek de diepte en dikte van aardlagen en daarmee de potentie van aardwarmte in beeld wordt gebracht.

Essentie / samenvatting:
<u>Stand van zaken advies over opsporingsvergunningaanvraag aardwarmte Utrecht</u>
Op 10 oktober jl. hebben wij van het ministerie van EZK het verzoek ontvangen om in het kader van de Mijnbouwwet advies te geven over de opsporingsvergunningaanvraag aardwarmte Utrecht. Deze opsporingsvergunningaanvraag is gedaan door ENGIE voor de projecten LEAN en GOUD samen. De aanvraag heeft betrekking op grondgebied van de gemeenten Bunnik, De Bilt, Houten, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Woerden en Zeist.

In bijlage 1 van deze brief is het advies bijgevoegd dat door ons op 4 februari jl. is vastgesteld en verzonden aan het ministerie van EZK. Dit advies is tot stand gekomen in samenwerking met de colleges van B&W van bovengenoemde gemeenten, de dagelijkse besturen van AGV/Waternet, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en Vitens en de omgevingsdiensten RUD en ODRU. Partijen waren overwegend positief over het gezamenlijk proces om te komen tot een gecoördineerd advies van provincie, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Ambtelijk worden nog gesprekken gepland met alle partijen om de ervaringen te evalueren

en eventuele lessen te trekken voor toekomstige adviezen op vergunningaanvragen in het kader van de Mijnbouwwet.
Een opsporingsvergunning is gericht op marktordening en een opsporingsvergunning is niet voldoende om een boring te mogen uitvoeren. Daar is een omgevingsvergunning (bevoegd gezag: EZK) met eventueel een Milieu Effect Rapportage (MER) voor nodig. Toch hebben wij in ons advies al aandacht besteed aan de vervolgstappen, te weten de locatiekeuze en de voorbereiding van de (proef)boring. Dit hebben wij gedaan, omdat wij het belangrijk vonden om in een vroeg stadium zowel EZK als de initiatiefnemer op de hoogte te stellen van de lokale en regionale belangen binnen het gebied van de opsporingsvergunning en continu aandacht te vestigen op een veilig en verantwoorde wijze van onderzoek naar aardwarmte.

Seismische Campagne Aardwarmte Nederland (SCAN)
Vanwege het belang van aardwarmte in de energietransitie heeft minister Wiebes van EZK € 150 miljoen beschikbaar gesteld om de 'witte vlekken' onder Nederland in kaart te brengen. In deze witte vlekken (o.a. provincie Utrecht) is weinig tot niets bekend over de geschiktheid van de ondergrond voor aardwarmte. EZK heeft Energie Beheer Nederland (EBN) en TNO opdracht gegeven voor een landelijk onderzoek met als hoofdvraag: waar is de (diepe) ondergrond in Nederland geschikt voor aardwarmtewinning? In de fasering van het onderzoek wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de bovengrondse warmtevraag en nu prioriteit gegeven aan het gebied tussen Haarlem en Nijmegen, waar grote steden zijn gelegen.

Het grootste deel van het zogenoemde SCAN-onderzoek is gericht op het verzamelen van nieuwe ondergrondinformatie door seismisch onderzoek in de delen van Nederland waar geen of nauwelijks ondergrondinformatie beschikbaar is. Seismisch onderzoek houdt in dat er (geluids-)trillingen in de aarde worden gebracht waarvan de echo informatie oplevert over de diepte en dikte van aardlagen en de aanwezigheid van breuken. Voor dit onderzoek worden explosieven gebruikt (door deskundigen vergeleken met zwaar vuurwerk) die in een met klei afgedekt boorgat op een diepte van 10-20 meter tot ontploffing worden gebracht. Dit heet schotgatseismiek. Bovengronds is dit nauwelijks hoorbaar, hoogstens het geluid van een kleine plof.

SCAN start met een vooronderzoek op kleine schaal – de zogenaamde "testlijn" – waarvan de uitkomsten helpen om het hoofdonderzoek zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten. Deze testlijn ligt ongeveer parallel aan de A27 van Almere naar Utrecht. In de provincie Utrecht loopt de testlijn vanaf de gemeentegrens van Utrecht door De Bilt, Baarn en Eemnes. Deze gemeenten en andere direct belanghebbenden zijn door EBN geïnformeerd. De planning is dat dit onderzoek start in eind februari en eindigt eind maart 2019 (i.v.m. het broedseizoen).

Wij zijn voorstander van het onderzoek, omdat het ons veel inzicht zal geven in de potentie van aardwarmte in de regio. De provincie heeft geen verantwoordelijkheid voor deze SCAN en de testlijn, maar we worden door EBN wel betrokken en denken mee in de voorbereiding. Zo wijzen we EBN o.a. op zorgvuldige, veilige en verantwoorde uitvoering van het seismische onderzoek en het tijdig betrekken van omgeving bij de uitvoering.

Werkconferentie aardwarmte in bebouwde omgeving
Op 23 januari jl. hebben wij samen met de gemeente Utrecht de werkconferentie "Aardwarmte in de gebouwde omgeving deel 2" georganiseerd, een vervolg op de werkconferentie van 29 november 2017. Een succesvolle editie met ruim 100 beslissers en professionals van bedrijven, gemeenten, provincie, waterschappen, omgevingsdiensten, drinkwaterbedrijven en belangenorganisaties in de provincie Utrecht die te maken hebben met de thema's energie, warmte, klimaat, duurzaamheid, bodem en ruimtelijke ordening. In werksessies is er veel kennis en ervaring uitgewisseld over aardwarmte en daaraan gekoppelde onderwerpen zoals warmtenetten, mogelijke effecten op water, regionale samenwerking en het betrekken van de omgeving. In de loop van 2019 willen we de derde editie laten plaatsvinden, omdat er veel behoefte is aan het uitwisselen van kennis en ervaring rondom dit thema. Op deze wijze bouwen we aan een aardwarmte-community in de regio Utrecht.

Meetbaar / beoogd beleidseffect
Het advies op de opsporingsvergunningaanvraag sluit aan bij motie 60 'veiligheid voorop bij geothermie' en de door u gestelde kaders in het Bodem, Water en Milieuplan (vastgesteld 7 december 2015), waarin is opgenomen dat provinciale belangen worden meegewogen in het verlenen van vergunningen voor aardwarmte.

Het meedenken met het SCAN-programma en het organiseren van werkconferenties draagt bij aan ruimte bieden aan de ontwikkeling van aardwarmte in de provincie, zoals is afgesproken in de Energieagenda 2016-2019.

Financiële consequenties
Geen

Vervolgprocedure/voortgang
EZK zal ons advies en de adviezen van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), TNO en de Mijnraad meenemen in de besluitvorming van de opsporingsvergunningaanvraag. U wordt geïnformeerd als de opsporingsvergunning is verstrekt. Naar verwachting zal dit ongeveer over 3 maanden zijn. Nadat ENGIE de opsporingsvergunning heeft verkregen en de uitkomsten van het seismisch onderzoek heeft geanalyseerd, zullen voor de projecten LEAN en GOUD boorlocaties worden gekozen. Voor LEAN zal dit waarschijnlijk in 2020 zijn, voor GOUD waarschijnlijk pas in 2021 of later. Een boring is pas mogelijk nadat het ministerie van EZK hiervoor een omgevingsvergunning heeft vertrekt. In het vergunningentraject worden hiervoor opnieuw de decentrale overheden geconsulteerd, waarbij de provincie opnieuw een adviesrecht heeft.

Concreet voorliggende vraag aan Statencommissie / Provinciale Staten
Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,
De secretaris,